

Voda - historie

- v polovině 19. století - zájem o čistotu vody: přenos nemocí (cholera, tyfus, úplavice, žloutenka) vodou znečištěnou komunálním odpadem
- ve velkých městech – čištění vody sedimentací a filtrací
- 1888 – Dr. Albert R. Leeds – patentován proces čištění vody chlorováním – zabíjení bakterií
- odpadní vody zabíjely ryby: vysoká BSK (BOD)
- odpadní vody: vysoký obsah fosfátů a dusičnanů – eutrofizace

Standardy kvality vody

- WHO – World Health Organization (Ženeva)
- Ministerstvo životního prostředí ČR (pitná voda, povrchové vody)
- EPA – Environmental Protection Agency (USA)

Kategorie

- Pitná voda
- Rekreační voda (plný a částečný tělesný kontakt)
- Voda v životním prostředí
- Zemědělské užití (zavlažování, pitná voda pro zvířata)

Znečištění

- **Především chemikálie, zvláště nebezpečné v aridních oblastech (objem povrchové vody < objem podzemní vody)**
- **Zemědělské pesticidy**
- **Hnojiva**
- **Průmyslové odpady**
- **Důlní vody aktivních a uzavřených dolů**

USA

- **40 % sladkých vod nepoužitelných pro nesplnění některého kriteria**
- **jen 56 % říčních vod může být užito pro všechny účely**
- **37 států uzavřelo 371 rekreačních oblastí (plavání)**
- **jen 2 % vod Velkých jezer (20 % světových sladkých vod) může být užito pro všechny účely**
- **jen 20 % pobřežních vod USA dovoluje koupání**

USA

- 40 % sladkých vod nepoužitelných pro nesplnění některého kritéria
- jen 56 % říčních vod může být užito pro všechny účely
- 37 států uzavřelo 371 rekreačních oblastí (plavání)
- jen 2 % vod Velkých jezer (20 % světových sladkých vod) může být užito pro všechny účely
- jen 20 % pobřežních vod USA dovoluje koupání

Evropa

Rýn	1970	1988
	t/rok	t/rok
Cd	207	2,8
Pb	1800	600
Zn	12600	3800

ČR na začátku 90. let

- Labe: 20-150 mg/l dusičnanů
- 300 mg/l dusičnanů v podzemních vodách
- na 123 místech řek ČR překročeny limity těžkých kovů
- na 57 místech řek ČR překročeny limity fenolů
- na 169 místech řek ČR překročeny limity ropných látek
- na 100 místech řek ČR překročeny limity radioaktivity
- pro 2 500 míst osídlení (2,5 milionů lidí) nebyly k dispozici čističky

Rusko a další bývalé státy SSSR

- **75 % povrchových vod nelze užít jako pitné**
- **50 % pitné vody nespolečuje limity**
- **30 % podzemních vod překračuje standardy pro dusičnany, pesticidy a těžké kovy**
- **těžké znečištění radioaktivitou na mnoha místech**

Oceány

- **Polutanty povrchových vod a atmosféry končí v oceánech**
- **Největší nebezpečí nehrozí od událostí, které jsou zmiňovány v médiích**
  - **77 % znečištění oceánů ze splachů a atmosféry**
  - **12 % z lodních havárií**
  - **10 % z ukládání odpadů do oceánu**
  - **1 % těžba ropy v oceánech**

Hlavní problémy

- **Před 5 000 lety – v údolí Indu vodovody a kanalizace; Řekové a Římané vypracovaný systém vodovodů a čerpadel; na vrcholu rozvoje Říma – dodávky vody na obyvatele srovnatelné se současností v rozvinutých zemích.**
- **V 19. a 20. století – rozvoj průmyslu a populační exploze, dramatický růst spotřeby vody (zavlažování, přehrady, elektrická energie).**

Negativní důsledky

- **1 miliarda lidí nemá přístup k čisté vodě**
- **2,5 miliardy lidí nemají odpovídající sanitární zařízení**
- **10 až 20 tisíc dětí denně umírá na nemoci z nedostatečně čisté vody**
- **Neumíme řešit:**
  - **Epidemie cholery v latinské Americe, Africe a Asii**
  - **Miliony lidí v Bangladéši a Indii pijí vodu s As**

Mění se přístup

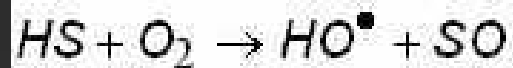
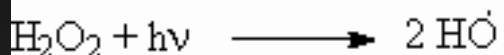
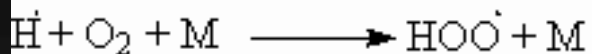
- **„Nějakou pro všechny místo hodně pro některé.“ Kader Asmal (ministr pro vodu a lesy, Jihoafrická republika).**
- **Změna v užití místo výstavby nových zařízení.**
  -
- **Řešení**
  - **Každá kapka se počítá**
    -
    - **efektivní spotřeba – vodovody, domácí úžití**
    - **moderní technologie (40. léta – 1 t oceli: 60–100 t vody, dnes 6 t vody)**
    - **zemědělství – zavlažování**
    -
- **Nové zdroje**
- **Redistribuce**
- **Omezení spotřeby**
- **Recyklování**

Atmosféra

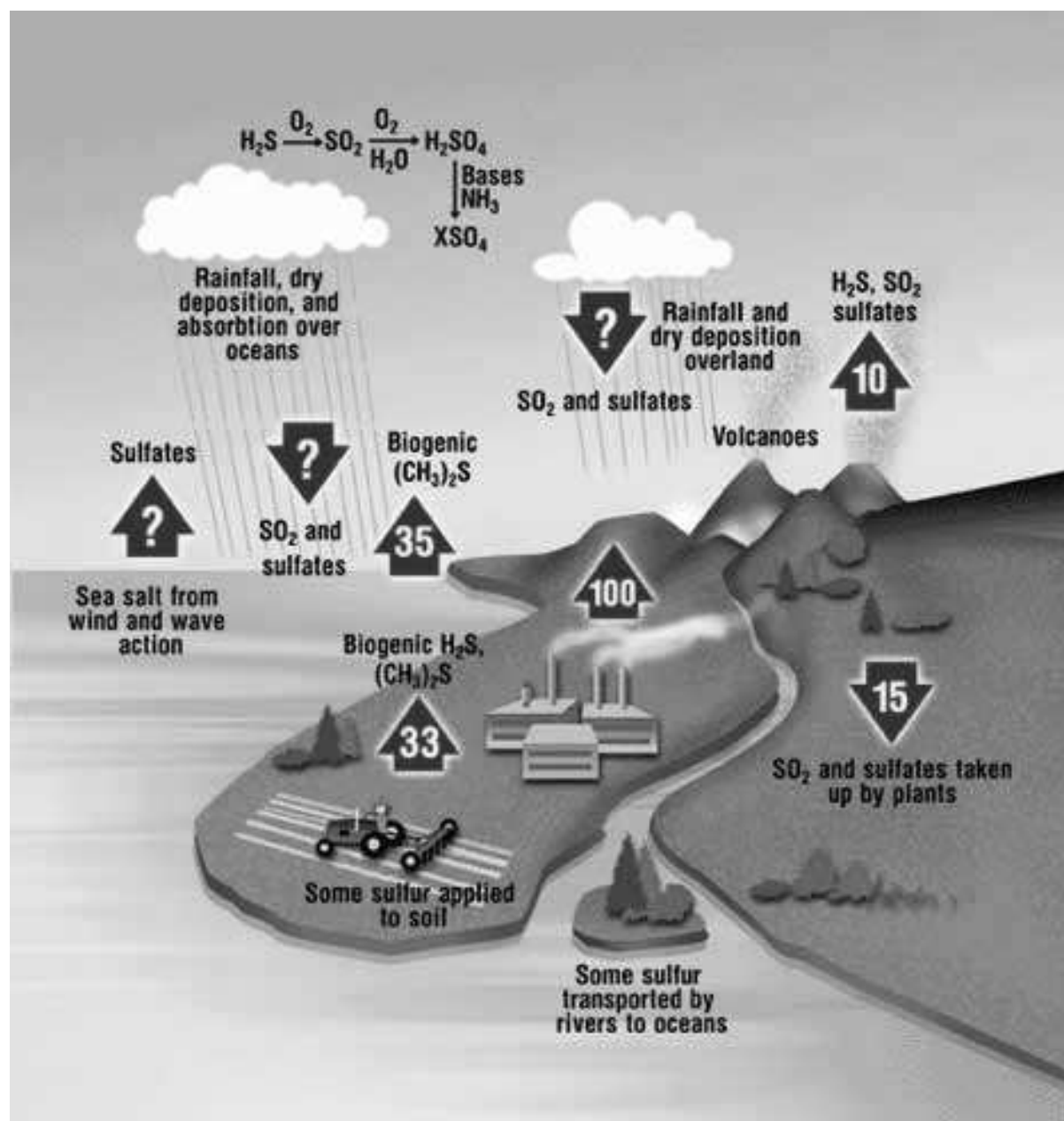
Anorganické polutanty

Kovy – v pevných částicích

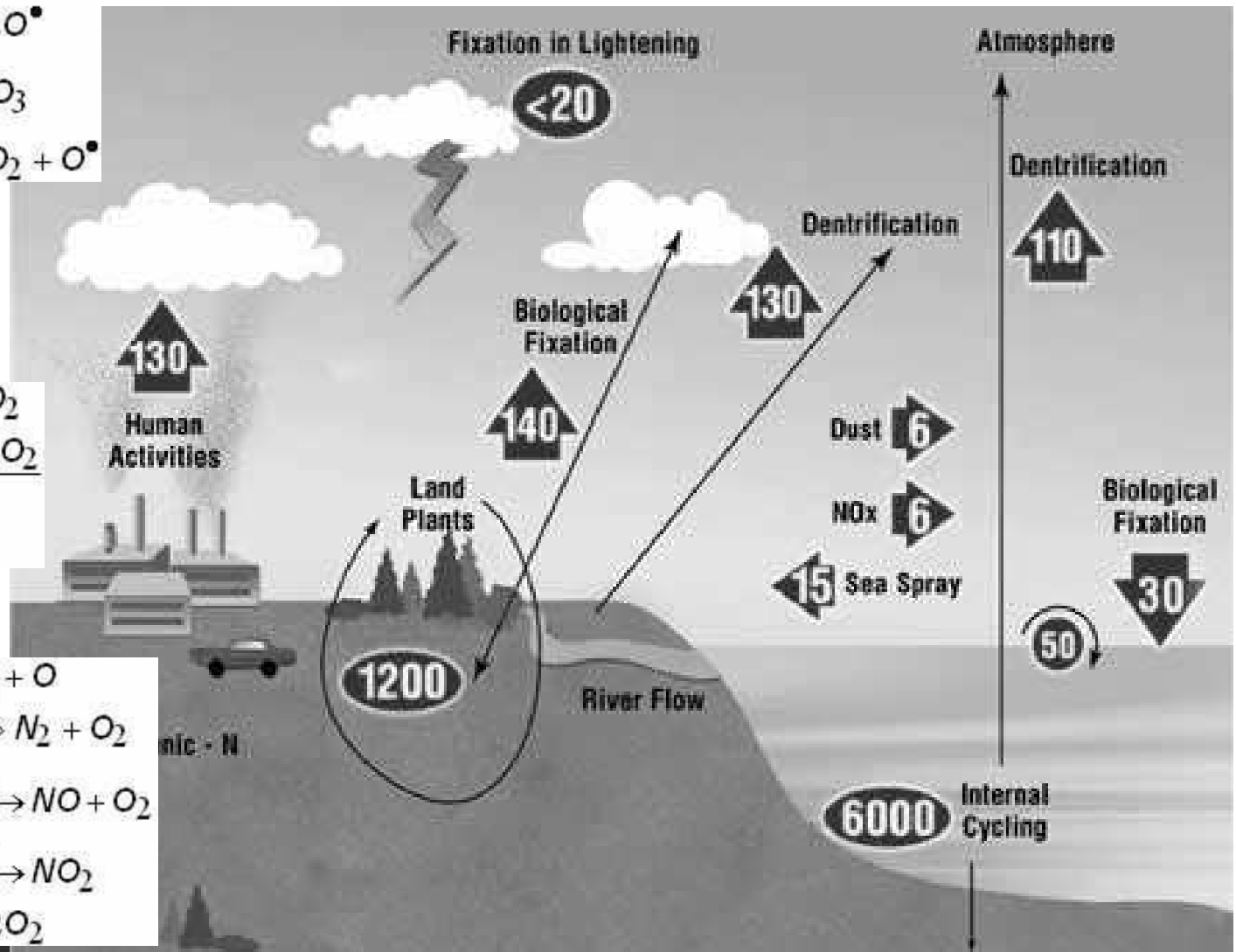
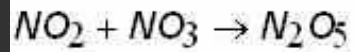
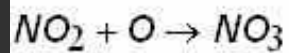
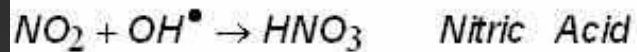
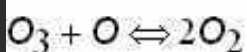
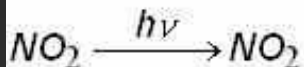
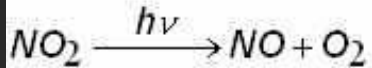
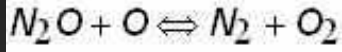
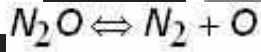
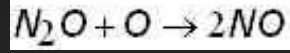
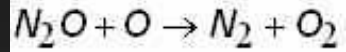
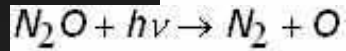
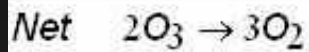
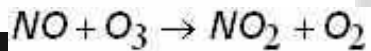
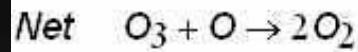
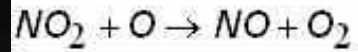
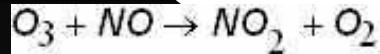
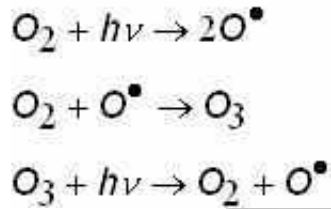
Plynné – CO, O₃, S, N, Cl

Reakce S

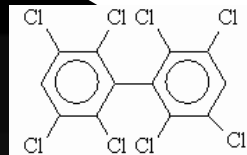
Reakce N

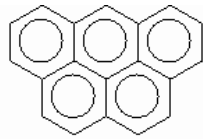
Internal Cycling

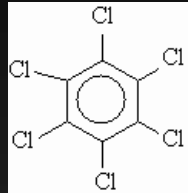
Organické polutanty

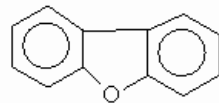
Polychlorinated biphenyl (PCB)

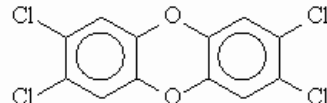
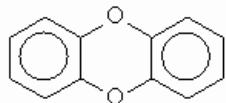
Polyaromatic Hydrocarbon (PAH)

Hexachlorobenzene

Dibenzofuran

Kromě výše zmíněných –
chlorofluoruhlovodíky

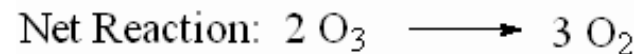
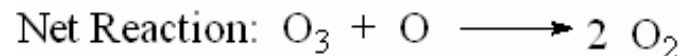
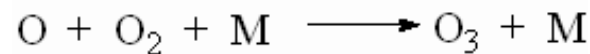
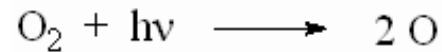
CCl_3F CFC-11
 CCl_2F_2 CFC-12

Halony

CBrClF_2 Halon-1211
 CBrF_3 Halon-1301

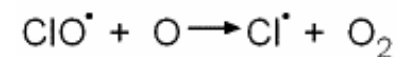
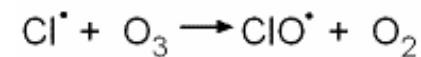
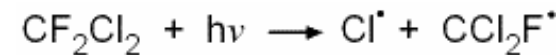
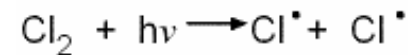
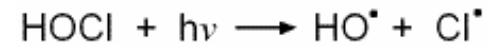
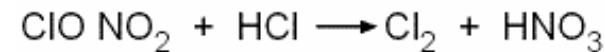
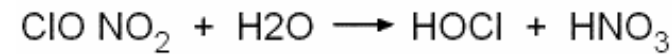
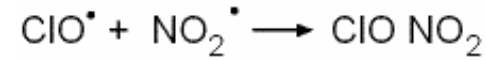
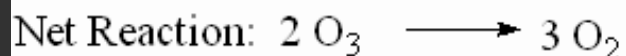
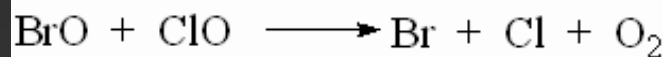
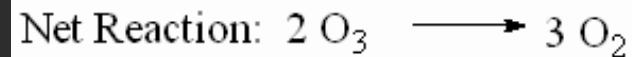
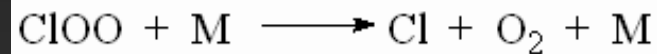
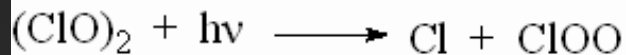
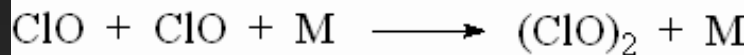
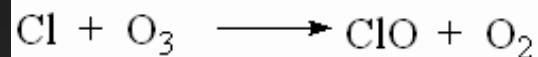
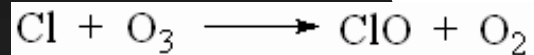
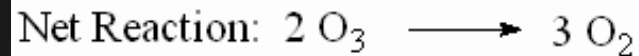
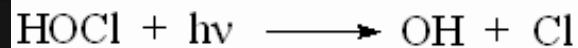
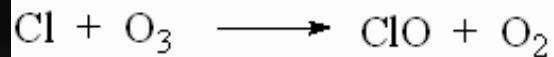
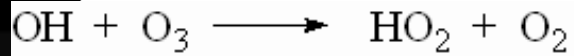
Ochuzení stratosférické ozonové vrstvy

Přirozené reakce – stacionární koncentrace kolem 6 ppm
Ochuzení interakcí s chlorofluorovanými uhlovodíky
vznik

Ochuzení stratosférické ozonové vrstvy

Urychlený rozklad

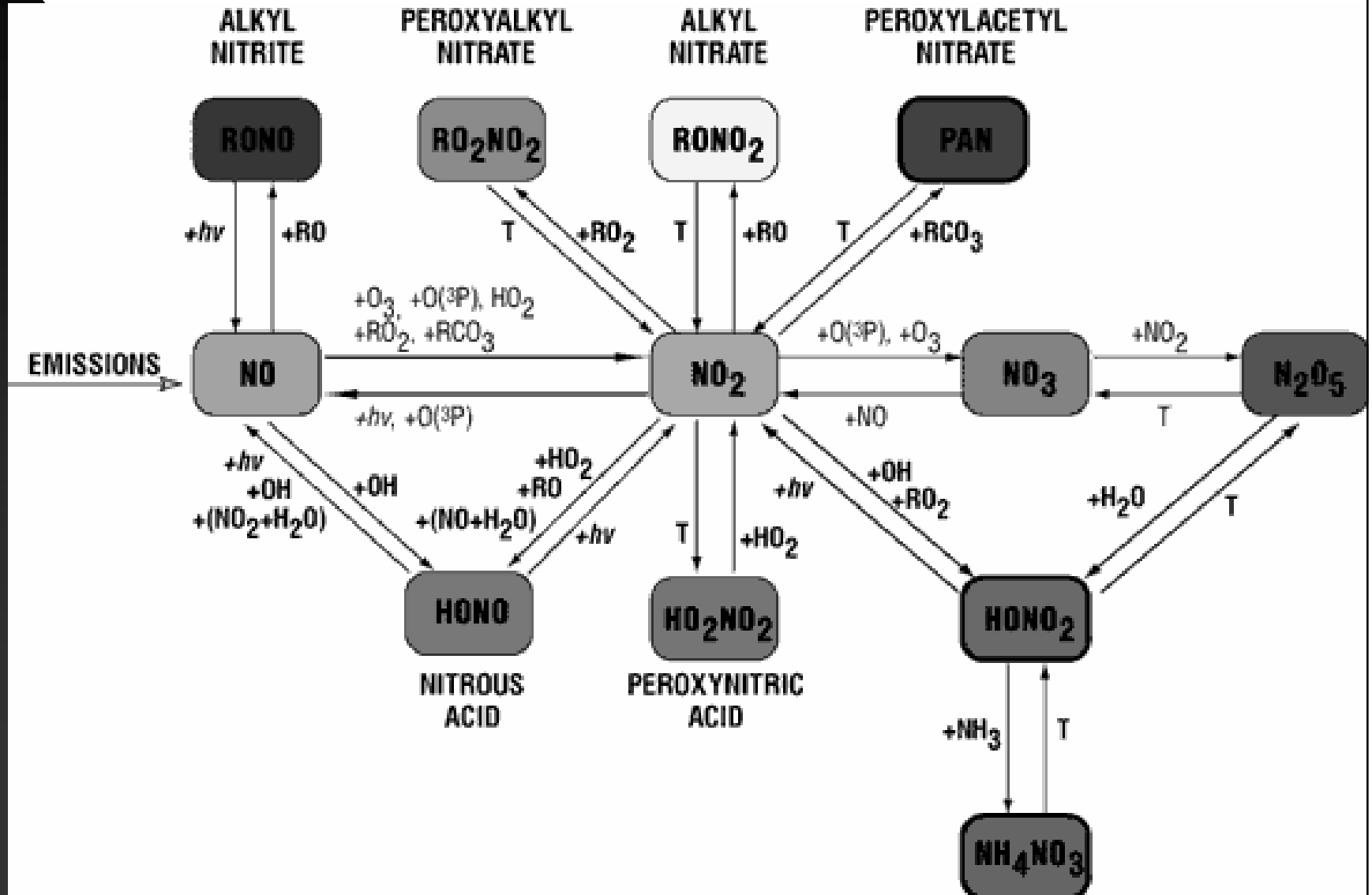

Fotochemický smog

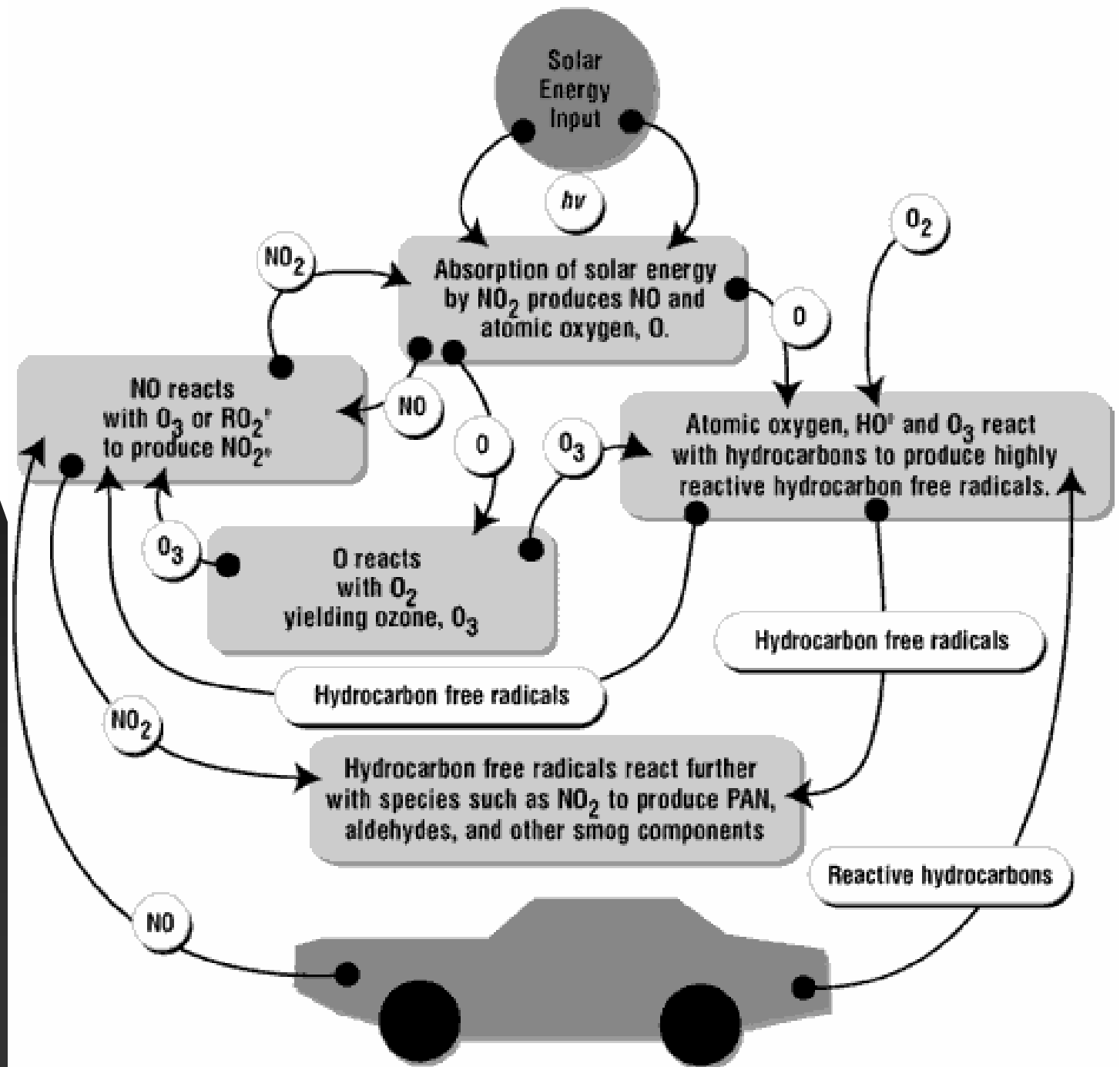
Důležité ingredience:

- NOx
- Sluneční světlo
- uhlovodíky

Výrazné dráždivé účinky

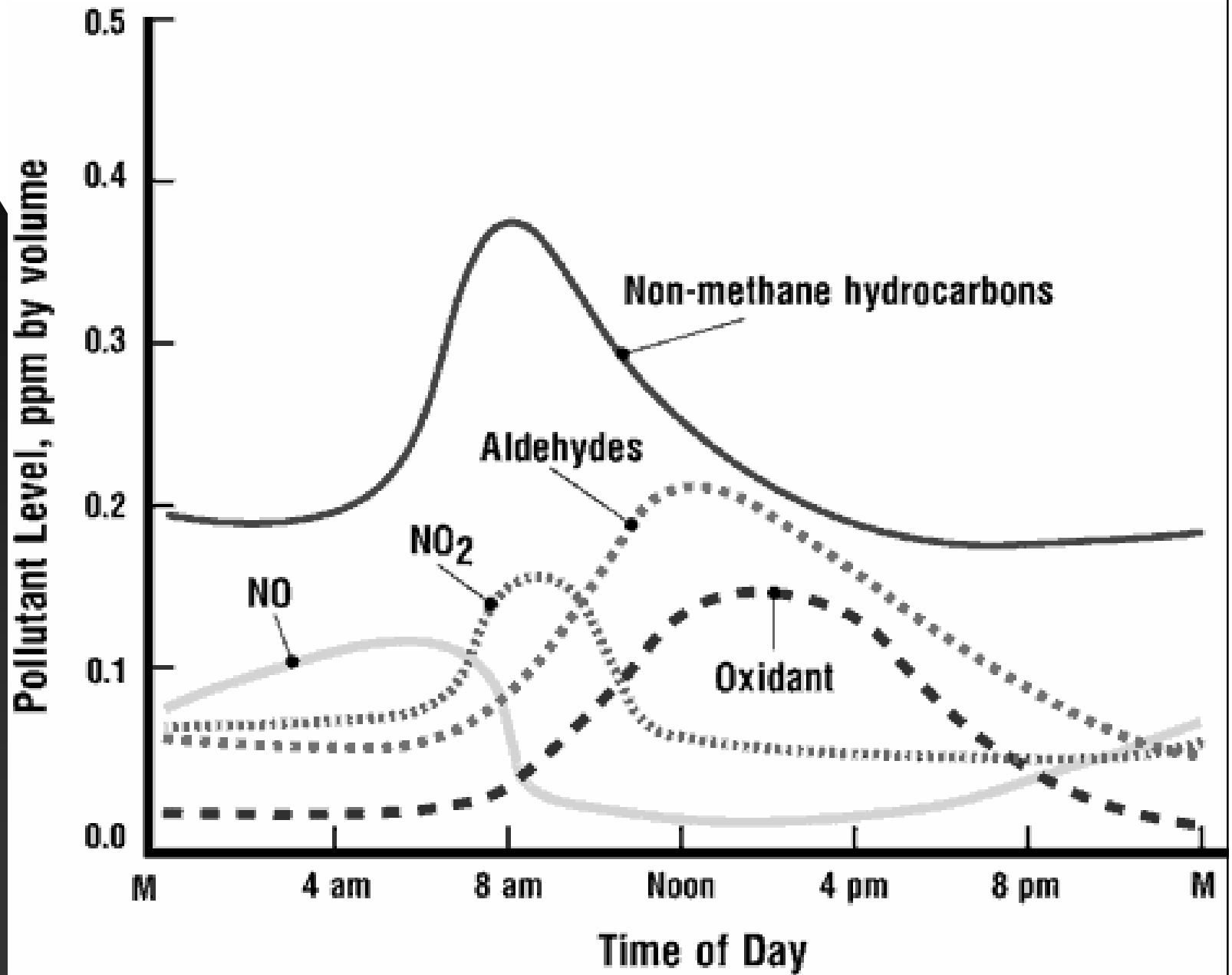

Fotochemický smog

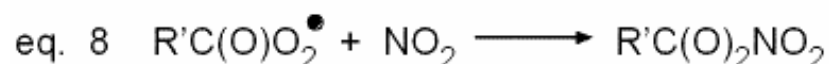
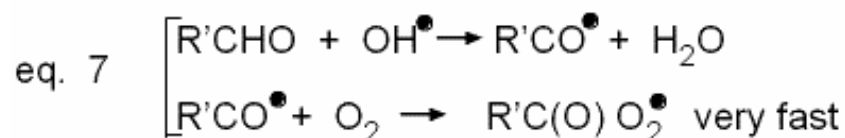
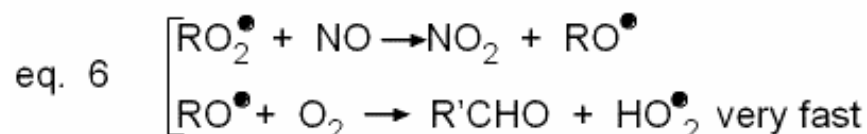
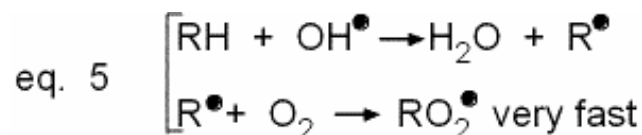
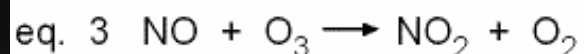
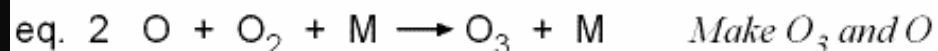
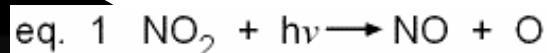
Fotochemický smog

Denní kolísání

Fotochemický smog

reakce

RH = any hydrocarbon (i.e., $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_3$ or CH_3CH_3)

R'CHO = an aldehyde ($\text{R}'-\text{C} \begin{array}{l} \text{O} \\ // \\ \text{H} \end{array}$)

R'CO[•] = an acyl radical ($\text{R}'-\text{C} \begin{array}{l} \text{O} \\ // \\ \cdot \end{array}$)

R'C(O)O₂[•] = an acylperoxy radical ($\text{R}'-\text{C} \begin{array}{l} \text{O} \\ // \\ \text{O}-\text{O} \cdot \end{array}$)

R'C(O)O₂NO₂ = an acylperoxy nitrate ($\text{R}'-\text{C} \begin{array}{l} \text{O} \\ // \\ \text{O}-\text{O}-\text{NO}_2 \end{array}$)

When R' is a methyl group (CH_3-) this substance is called Peroxyacyl nitrate, or PAN